ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ «УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»

Циклова комісія із загальноосвітніх предметів та
дисциплін загальної підготовки

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор Фахового коледжу
ЗВО «Університет Короля Данила»
_____Володимир ЯСЛИК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЦІННОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА»

Галузь знань: **G Інженерія, виробництво та будівництво**
Спеціальність: **G 19 Будівництво та цивільна інженерія**
Освітньо-професійна програма: «Будівництво та цивільна інженерія»

Освітньо-професійний ступінь – *фаховий молодший бакалавр.*
Статус дисципліни – *обов'язкова.*
Мова викладання, навчання та оцінювання – *українська.*

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК, 2026

Кліщ О.В. – викладач циклової комісії із загальноосвітніх предметів та дисциплін загальної підготовки Фахового коледжу ЗВО «УКД», спеціаліст вищої категорії.

Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії
із загальноосвітніх предметів та дисциплін загальної підготовки
Фахового коледжу ЗВО «Університет Короля Данила»
Протокол №1 від «26» серпня 2026 р.
Голова циклової комісії **Людмила ОСТАПОВА**

Схвалено методичною радою
Фахового коледжу
ЗВО «Університет Короля Данила»
Протокол №1 від «27» серпня 2026 р.
Голова методичної ради **Олег КЛІЩ**

ВСТУП

Мета вивчення навчальної дисципліни — цілеспрямована підготовка здобувачів до ефективного функціонування в системі демократичних суспільних відносин на основі соціальної взаємодії, громадянської участі та відповідальності.

Предмет навчальної дисципліни – принципи, норми та механізми функціонування громадянського суспільства, зокрема свобода, демократія, верховенство права, права людини, толерантність і соціальна відповідальність, а також шляхи їх практичної реалізації в сучасному демократичному соціумі.

Мета реалізується через виконання таких **завдань**:

1) розвиток вільної особистості, яка визнає загальнолюдські та національні цінності, приналежність до української політичної нації, керується у власній поведінці морально-етичними критеріями та почуттям відповідальності;

2) розвиток громадянської свідомості особистості, яка поціновує злагоду в суспільстві, почуття патріотизму та приналежність до свого народу, спільні історичні, політичні та культурні цінності своєї держави;

3) виховання поваги до людської гідності й дотримання прав людини, демократичних цінностей, верховенства права, справедливості, неупередженості, рівності;

4) формування громадянської компетентності здобувачів, виявами якої є активна громадянська позиція, здатність відповідально реалізовувати свої права та обов'язки в конкретній ситуації, налагоджувати соціальне партнерство та конструктивну взаємодію;

5) виховання толерантності до інклюзії та поваги до культурного різноманіття, різних поглядів, релігій, звичаїв і культур, уміння знаходити порозуміння з іншими людьми для досягнення суспільно значущих цілей;

6) розвиток політичної, правової, економічної, соціальної, культурної, медійної грамотності здобувачів, гнучкості й адаптивності, комунікабельності, готовності до співпраці, здатності розв'язувати конфлікти й запобігати дискримінації.

В результаті вивчення навчальної дисципліни, студент повинен **знати:**

- суспільні цінності, громадянські ідеали, етичні норми поведінки, моральні якості, громадянську відповідальність та громадянську самосвідомість;
- права і свободи людини та механізми їхньої реалізації й захисту;
- форми й способи суспільно-політичної участі громадян у житті суспільства, держави та громади;
- сутність громадянського обов'язку, зміст політичних подій і суспільних процесів;
- роль економіки в житті родини, місцевої громади та українського суспільства, а також норми у сфері економічних відносин;
- сучасні екологічні проблеми, виклики глобалізації та цілі сталого розвитку, їхню актуальність;
- правила поінформованості та принципи функціонування інформаційно-медійного простору;
- засади толерантності та принципи співіснування в полікультурному суспільстві.

В результаті вивчення навчальної дисципліни, студент повинен **уміти:**

- формувати етичні норми поведінки, проявляти моральні якості та громадянську відповідальність;

- застосовувати на практиці механізми реалізації та захисту прав і свобод людини;

- брати участь у суспільно-політичному житті суспільства, держави й громади та долучатися до творення громадянського суспільства;

- демонструвати економічні компетенції, економічну грамотність і дотримуватися норм у сфері економічних відносин;

- проявляти особисту відповідальність за стан довкілля, обирати екологічно дружню поведінкову модель та дотримуватися здорового способу життя;

- шукати, обробляти, використовувати й перевіряти інформацію;

- критично аналізувати різнобічну інформацію та виявляти маніпуляції;

- створювати власні медіаповідомлення;

- застосовувати навички ефективної комунікації та взаємодіяти у полікультурному суспільстві на засадах толерантності.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

		Денна форма	Заочна форма
Курс		1,2	2
Семестр		2, 3	3
Кількість кредитів ECTS /год.		4 (120 год.)	
Аудиторні навчальні заняття, год.	**лекції**	-	-
	практичні	40	8
Самостійна робота, год.		80	112
Форма підсумкового контролю		**залік**	

СТРУКТУРНО–ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Пререквізити	Постреквізити
Громадянська освіта	

ЗАГАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ,

яких набувають студенти внаслідок вивчення навчальної дисципліни «Цінності громадянського суспільства» згідно з освітньо-професійною програмою «Будівництво та цивільна інженерія»

Код та назва компетентності	Результати навчання
ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини громадянина в Україні. **ЗК 2.** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. **ЗК 5.** Здатність спілкуватись державною мовою, як усно, так і письмово.	**РН 1.** Розуміти основи демократичного устрою держави, верховенства права, знати і реалізовувати права і обов'язки громадянина України. **РН 2.** Оцінювати сучасний стан культурного розвитку держави, розвивати та вдосконалювати інтелектуальний, загальнокультурний, фізичний і духовний рівень. Бути активним суб'єктом професійної та економічної діяльності держави. **РН 5.** Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами, у тому числі з питань будівництва та цивільної інженерії.

ПОЛІТИКА КУРСУ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у Фаховому коледжі ЗВО «Університет Короля Данила», студенти зобов'язані виконувати вимоги освітньої програми й навчального плану, дотримуватися графіка освітнього процесу.

ПОВЕДІНКА В АУДИТОРІЇ

Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися норм і правил внутрішнього розпорядку відповідно до Статуту університету, Положення про Фаховий коледж та Положення про організацію освітнього процесу.

Студент повинен приходити на заняття без запізнень. Про початок і закінчення занять інформує розклад, доступний в електронному чи паперовому вигляді, а також дзвінок.

Кожен студент має виявляти наполегливість, старанність, зацікавлення, дискувати, ставити запитання, активно працювати на заняттях. Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися навчальної етики, ставитися одне до

одного з повагою, бути уважними та дотримуватися дисципліни й часових вимог освітнього процесу.

1. Здобувач повинен з'являтися на заняття без запізнень. Про початок і закінчення занять інформує розклад, доступний в електронному вигляді.

2. Здобувачі заходять в аудиторію тільки після того, як її залишать викладач і група, що мали там попереднє заняття.

3. Здобувачі повинні бути в аудиторії перед початком заняття, приходити раніше викладача.

4. Перед початком заняття здобувач має вимкнути звук мобільного телефона й інших пристроїв. Таке міжнародне правило етикету стосується не тільки навчального процесу, а й будь-яких офіційних заходів. Користуватися гаджетами під час заняття в цілях, що не пов'язані з навчальним процесом чи порушують його, не дозволяється.

5. В аудиторії слід поводитися виховано, стримано, уважно слухати викладача й бути активним учасником освітнього процесу.

6. Потрібно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку коледжу, бути толерантними, доброзичливими й виваженими у спілкуванні зі студентами й викладачами.

7. У разі дистанційної форми навчання присутність здобувача на практичному занятті передбачає обов'язково увімкнену камеру, а також активність та уважність.

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

На початку вивчення курсу викладач знайомить студентів з основними пунктами Положення про академічну доброчесність, відповідно до якого і здійснюється навчальний процес.

Під час виконання письмових, тестових завдань недопустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими (оригінальними).

Здобувач зобов'язаний:

1. Поважати права всіх членів академічної спільноти ЗВО «Університет Короля Данила», Фахового коледжу зокрема.

2. Дотримуватися гендерної, расової, етнокультурної, міжконфесійної та політичної толерантності.

3. Не фальшувати, не підробляти документи, що стосуються навчального процесу.

4. Не списувати, не використовувати шпаргалки й інші підказки під час проміжного чи підсумкового контролю.

5. Поводитися гідно, навчатися сумлінно, бути чесним у міжособистісному спілкуванні.

6. Не пропонувати й не надавати членам академічної спільноти ЗВО «Університет Короля Данила», Фахового коледжу зокрема, неправомірної вигоди, не займатися протекціонізмом.

ВІДПРАЦЮВАННЯ ПРОПУЩЕНИХ ЗАНЯТЬ

Усі пропущені заняття мають бути відпрацьовані впродовж трьох тижнів після пропуску. Студенти відпрацьовують пропущені заняття згідно з графіком відпрацювань викладача.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох тижнів від дня пропуску. У випадку недотримання цієї норми, замість н в журналі буде виставлено 1 (один бал) без права перездачі.

Якщо студент відсутній з поважної причини, він/вона презентує завдання, виконані під час відпрацювання після консультації викладача (за потреби). Усі завдання, передбачені програмою, повинні бути виконані у встановлений термін.
ОСКАРЖЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ПРОВЕДЕННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ (ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ)
Оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів відбувається відповідно до Положення про систему контролю та оцінювання знань здобувачів освіти Фахового коледжу.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Результати навчання	Методи навчання	Форми та методи оцінювання
Освітній компонент «Цінності громадянського суспільства»		
РН 1. Розуміти основи демократичного устрою держави, верховенства права, знати і реалізовувати права і обов'язки громадянина України. РН 2. Оцінювати сучасний стан культурного розвитку держави, розвивати та вдосконалювати інтелектуальний, загальнокультурний, фізичний і духовний рівень. Бути активним суб'єктом професійної та економічної діяльності держави. РН 5. Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами, у тому числі з питань будівництва та цивільної інженерії.	Лекція, розповідь-пояснення, демонстрування, комп'ютерні і мультимедійні методи.	Поточний контроль, тестовий контроль, залік.

ДІАГНОСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Система оцінювання результатів навчання студентів за освітньо-професійною програмою «Будівництво та цивільна інженерія» здійснюється відповідно до Положення про систему контролю та оцінювання знань здобувачів освіти Фахового Коледжу ЗВО «Університету Короля Данила». Кожен вид контролю передбачений з урахуванням результатів навчання.

Поточний контроль – усне опитування та виконання письмових завдань (тестів), виступи, презентації на практичних заняттях. Оцінювання здійснюється за національною 12-бальною шкалою.

Фіксація поточного контролю здійснюється в Електронному журналі обліку успішності академічної групи на підставі 12-бальної шкали. У разі відсутності

студента на занятті виставляється н. За результатами поточного контролю у Журналі автоматично обчислюється підсумкова оцінка та здійснюється підрахунок пропущених занять. Усереднена оцінка переводиться в 100-бальну шкалу.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість н в журналі буде виставлено 1 (один бал) без права перездачі.

Студенти повинні мати оцінки з не менше 50% аудиторних занять.

До підсумкового контролю допускаються студенти, які за результатами поточного контролю отримали 35 балів і більше. Усі студенти, що отримали 34 бали і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру.

Підсумковий контроль проводиться для встановлення рівня досягнення здобувачами освіти програмних результатів навчання з навчальної дисципліни (освітнього компонента), після завершення вивчення дисципліни.

Підсумковий контроль знань проводиться у формі диференційованого заліку у вигляді комп'ютерного тестування. Тестування відбувається в комп'ютерних лабораторіях навчального закладу (або в особливих випадках – дистанційно) з використанням програми Moodle і передбачає проходження тесту з 30 різного рівня складності впродовж 20 хвилин.

За результатами підсумкового контролю студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не склали диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях, оцінюється в балах (національної шкали, 100-бальної шкали й шкали ЄКТС) і є сумою балів, отриманих під час поточного та підсумкового контролю

Студенти можуть підвищувати свій рейтинг під час екзаменаційній сесії через одноразову повторну перездачу, попередньо подавши заяву адміністрації коледжу не пізніше одного робочого дня після сесії.

Одержаний при підвищенні рейтингу результат буде остаточним при виставленні підсумкового контролю.

Студенти, які не з'явилися на залік без поважних причин, вважаються такими, що отримали незадовільну оцінку.

Самоконтроль проводиться як під час поточного, так і під час підсумкового контролю знань. Поточний контроль самостійної роботи передбачає усну відповідь, написання доповіді та виступ, есе, вирішення тестових завдань, ситуаційних задач, виконання індивідуальних завдань, відпрацювання практичних навичок тощо.

Шкала в балах	**Оцінка шкали ECTS**	**Національна шкала**
90-100 балів	A	10-12 («відмінно»)
83-89 балів	B	9 («дуже добре»)
75-82 бали	C	7-8 («добре»)
67-74 бали	D	6 («задовільно»)

60-66 балів	E	4-5 («достатньо»)
35-59 балів	FX	3 («незадовільно»)
0-34 бали	F	1-2 («неприйнятно»)

При цьому, оцінки повинні відповідати таким критеріям:

«неприйнятно»:

1 бал – здобувач освіти на рівні «так-ні» усно відтворює кілька термінів, вибирає правильний варіант відповіді із двох запропонованих.

2 бали – розпізнає окремі об’єкти, явища і факти предметної галузі та може фрагментарно відтворити знання про них;

«незадовільно»:

3 бали – здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу;

«достатньо»:

4 бали - здобувач освіти володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні; формулює визначення соціального (економічного, політичного) поняття;

5 балів – здобувач освіти володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину;

«задовільно»:

6 балів - здобувач освіти може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки; сформулювати суть соціального (економічного, політичного) поняття.

«добре»:

7 балів – здобувач освіти виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком. Здобувач освіти у цілому відтворює частину навчального матеріалу теми, правильно використовує окремі терміни, аналізує прості життєві ситуації, розв'язує тестові завдання першого рівня; може користуватися за допомогою викладача (зразок, пам'ятка) окремими положеннями нормативних актів

8 балів – здобувач освіти намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між соціальними (політичними, економічними) явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь логічна, хоча і має неточності.

«дуже добре»:

9 балів – здобувач освіти володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у ході дискусії (діалогу), уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією;

«відмінно»:

10 балів – здобувач освіти має повні, глибокі знання за вивченою темою, здатний(а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення. Висновок лише частково відповідає тезі або лише частково пов’язаний з аргументами та прикладами;

11 балів - здобувач освіти має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми;

12 балів – здобувач освіти уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення. Виявляє грунтовні знання, висловлює власну позицію й переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує джерела інформації, зокрема наочні, уміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання й уміння у практичній діяльності (участь у дискусіях, засіданнях «круглих столів» тощо); може самостійно вирішувати практичні задачі

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ОСОБИСТІСТЬ ТА ЇЇ ІДЕНТИЧНІСТЬ.

Тема 1.1. Що таке ідентичність. Що означає бути громадянином / громадянкою України.

1. Що таке ідентичність і як вона формується.
2. Особистісний і соціальний рівні ідентичності.
3. Ідентичність змінювати (не) можна.
4. Ідентичність у добу глобалізації: загроза чи нові можливості.
5. Ідентифікація — шлях до успіху.
6. Громадянський вимір української ідентичності.
7. Бути українцем / українкою — наш вибір.

Тема 1.2. Соціалізація. Ціннісні орієнтири. Суспільні цінності та пріоритети в умовах війни.

1. Що таке соціалізація та які її етапи.
2. Що таке соціальні норми та соціальні ролі.
3. Як сім’я впливає на успішність соціалізації індивіда.
4. Молодіжні субкультури. Хто вони?
5. Що таке цінності та як їх обирати й оберігати.
6. Чому успішна самореалізація особистості залежить від ціннісних суспільних орієнтирів.
7. На шляху становлення та самореалізації особистості.

Тема 2.ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ.

Тема 2.1. Який зв’язок існує між людською гідністю та правами людини. Історія прав людини.

1. Що таке людська гідність та як вона пов’язана з правами людини.
2. Універсальність. Індивідуальність. Рівність.
3. Охорона й захист людської гідності.
4. Що лежить у природі походження прав людини
5. Як формувалися права людини.
6. Борці за права людини.

Тема 2.2. Права людини. Дотримання та забезпечення прав людини.

1. Основоположні права і свободи людини.
2. Класифікація прав людини.

3. Майбутнє прав людини.

4. Взаємовідносини «Людина-держава».

5. Чи відповідає держава за дотримання, гарантування та захист прав і свобод людини.

6. Чи має обов'язки людина щодо реалізації та забезпечення прав і свобод.

Тема 2.3. Права дітей та їх захист. Які механізми захисту прав людини існують.

1. Як у дітей з'явилися права.
2. Конвеція ООН про права дитини.
3. Як реалізуються права дитини.
4. Обмеження прав людини.
5. Порушення прав людини.
6. Які є міжнародні та європейські механізми захисту прав людини.
7. Як працює національний механізм захисту прав людини в Україні.
8. Як громадянське суспільство може впливати на захист прав людини.
9. Хто відповідає за захист прав дитини.
10. Яким чином діти можуть захищати свої права у повсякденному житті.
11. Вчимося захищати свої права.

ТЕМА 3. ЛЮДИНА В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ.

Тема 3. 1. Що таке суспільство та як воно виражає себе через культуру. У чому суть багатокультурності.

1. Суспільство та соціальна взаємодія.
2. Феномен культури.
3. Культурна багатоманітність та способи її організації.
4. Разом на одній землі. Україна багатокультурна.

Тема 3.2. Як розпізнати стереотипи і протистояти дискримінації? Яким чином толерантність та інклюзія торують шлях до суспільства рівних можливостей.

1. Що таке стереотипи й упередження та як їх подолати?
2. Як виявити дискримінацію і протидіяти їй.
3. Що таке толерантність та якою є її ціннісна сутність?
4. Соціальна інклюзія — індикатор рівня демократії у суспільстві.

Тема 3.3. Сутність та особливості комунікації у житті людини та громадянина. Чому невербальна комунікація є важливою в соціокультурному просторі.

1. Спілкуватися - бути частиною спільноти.
2. Як виглядає процес комунікації?
3. Суть та особливості невербальної комунікації.
4. Жести, міміка та погляд як засоби невербальної комунікації.
5. Простір спілкування. Чому це важливо для соціальної комунікації.

ТЕМА 4. ДЕМОКРАТИЧНЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ЙОГО ЦІННОСТІ.

Тема 4. 1. Демократія. Як демократичні процедури забезпечують народовладдя у демократичній державі.

1. Коли і як виникає демократія.
2. В чому полягає цінність демократії.
3. За яких умов можливе стабільне існування демократії.
4. Якими є умови здійснення народовладдя в Україні.

5. Чому важливо дотримуватися принципів виборчого права.

6. Яким чином взаємодіють більшість та меншість при здійсненні народовладдя.

Тема 4. 2. Політичні партії та громадські організації у розвитку демократії. Громадянське суспільство і яка роль у ньому належить правовій державі.

1. Що таке політична партія і яким є правовий статус політичних партій в Україні?

2. Діяльність та вплив політичних партій на демократію.

3. Діяльність та вплив громадських організацій, об'єднань та рухів на суспільно-політичне життя України.

4. Що таке громадянське суспільство. Якими є його ознаки та функції.

5. Якою є роль громадян у становленні й функціюванні громадянського суспільства.

6. Яку роль виконує правова держава у громадянському суспільстві?

Тема 4. 3. Умови та форми активної громадянської участі у житті суспільства. Роль громади в житті людини, суспільства і держави.

1. Хто такий демократичний громадянин?

2. Якими є форми соціальної активності громадян?

3. Що таке громада.

4. Роль громади в житті людини, суспільства, держави.

ТЕМА 5. СВІТ ІНФОРМАЦІЇ, МАСМЕДІА ТА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ.

Тема 5. 1. Масмедіа та їх вплив на людину і суспільство. Медіа і демократія. Права і відповідальність медіа.

1. Що таке масмедіа.

2. Що таке медіатекст

3. Вплив медіа.

4. Медіа і стереотипи.

5. Що уможливлює свободу слова.

6. Чому медіа називають «четвертою гілкою влади».

7. Як реалізувати право на доступ до публічної інформації

8. Чи може преса (медіа) бути всюдисущою: писати і фільмувати що завгодно.

9. Чи може бути вільною преса, діяльність якої контролюють. Цензура і самоцензура.

10.Журналістика **—** під прицілом.

Тема 5. 2. Медіаринок і медіавласність. Як медіа маніпулюють аудиторіями. Як медіа провокують конфлікти.

1. Реклама та її аудиторія.

2. Медіавласність.

3. Як медіа маніпулюють «порядком денним» суспільства.

4. Пропаганда.

5. «Джинса», або замовні матеріали.

6. Що таке фейк.

7. Що таке «мова ворожнечі».

8. Як пропаганда створює образ «чужого» / «іншого» в історії та сучасності.

Тема 5. 3. Для чого існують стандарти подання інформації. Медіаграмотність. Цифрова ідентичність в Інтернеті. Безпека у віртуальному світі.

1. Стандарти подання інформації.

2. Джерела інформації. Факт vs думка.

3. Які існують джерела інформації.
4. Техніки критичного мислення.
5. Цифрова ідентичність і соціальні мережі.
6. Цифрова ідентичність у віртуальному світі.
7. Кіберзлочинність.
8. Права людини / дитини в Інтернеті.

ТЕМА 6. ВЗАЄМОДІЯ ГРОМАДЯН І ДЕРЖАВИ В ДОСЯГНЕННІ СУСПІЛЬНОГО ДОБРОБУТУ

Тема 6.1. Економіка та її суть. Сталий розвиток

1. Економіка починається з потреб.
2. Процеси, що забезпечують задоволення потреб.
3. Хто основні учасники (суб'єкти) економічних відносин.
4. Якою є кінцева мета економіки, та як її виміряти.
5. Які проблеми породжує обмеженість ресурсів.
6. Які наслідки для навколишнього середовища має сучасне виробництво.
7. Чому потрібно використовувати виробничі ресурси з максимальною віддачею.

Тема 6.2. Економіка. Ринковий попит та ринкова пропозиція.

1. Принципи ринкової економіки.
2. Якими є переваги ринкової економіки та її недоліки.
3. Як ринковий попит та ринкова пропозиціявизначають ціни товарів
4. Попит і пропозиція, ринкова ціна.
5. Чому змінюється ринкова рівноважна ціна.
6. Яке значення для встановлення рівноважної ціни має конкуренція.

Тема 6.3. Податки. Домашнє господарство як власник і споживач

1. Де держава бере кошти на виконання своїх функцій і як витрачає кошти.
2. Які податки платять громадяни / громадянки України.
3. Податкова мінімізація чи податкова оптимізація.
4. Ресурси домогосподарств.
5. Доходи домогосподарств.
6. Як домогосподарства витрачають свої доходи.
7. Як планувати та підсумовувати сімейний бюджет.
8. Чи грамотний ви споживач.

Тема 6.4. Домогосподарство на ринку грошей. Суть підприємництва

1. Що означає «відкладене споживання».
2. Брати чи не брати кредит.
3. Страхування — це витрати чи доходи родини.
4. Хто такий підприємець.
5. Прибуток чи дохід.
5. Якими є права та обов'язки підприємця.
7. Відповідальність підприємця.

Тема 6.5. Ринок праці. Як корупція позбавляє нас можливостей

1. Хто є дійовими особами на ринку праці.
2. Як визначається рівень оплати праці.
3. Що таке корупція.
4. Чому корупція несе загрозу.
5. Корупційні ризики та протидія корупції.

ТЕМА 7. УКРАЇНА, ЄВРОПА, СВІТ

Тема 7. 1. Економіко-географічне положення України. Україна на міжнародній арені.

1. Економіко-географічне положення України
2. Україна на міжнародній арені

Тема 7. 2. Вплив глобалізації на людину. Що загрожує стабільному і безпечному існуванню сучасному світу

1. В чому суть глобалізації?
2. Якими є масштаби глобалізації?
3. Якими є наслідки глобалізації?
4. Які відносини є міжнародними?
5. Як міжнародне право врегульовує систему безпеки у світі.
6. Яку роль відіграє Міжнародне гуманітарне право.
7. Як тероризм впливає на міжнародну безпеку.

Тема 7. 3.Міжнародні відносини. Співпраця в Європі та світі

1. Як діє система міжнародного співробітництва.
2. Як Організація Об'єднаних Націй захищає права та сприяє миру.
3. Збереження міжнародного миру і безпеки.
4. Програма сталого розвитку ООН.

Тема 7. 4. Які можливості для України дає співпраця з міжнародними організаціями. Європейська інтеграція.

1. Якими є масштаби і характер діяльності України в міжнародних організаціях.
2. Як Україна здійснює співпрацю в ООН, ОБСЄ, Раді Європи, СОТ.
3. Яку роль у міжнародному співробітництві відіграють неурядові організації (НУО).
4. У чому суть глобальних проблем людства.
5. Як міграція впливає на ситуацію у світі та Україні.

Тема 7. 5. Європейський вектор розвитку України. Міжнародний вимір війни.

1. Яким був шлях європейців до об'єднаної Європи?
2. Якими є цілі та цінності ЄС?
3. Як працюють інституції ЄС.
4. Як відбувається розширення ЄС.
5. Яку політику здійснює ЄС щодо сусідів.
6. Яку роль відіграє Угода про асоціацію Україна — ЄС.
7. Якими є перспективи європейського членства України.

2.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН									
№	Назва теми	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
		всього	лекції	практичні заняття	самостійна робота	всього	лекції	практичні заняття	самостійна робота
1	Особистість та її ідентичність	18	-	6	12	14	-	-	14
2	Права і свободи людини	24	-	8	16	15	-	-	15
3	Людина в соціокультурному просторі	16	-	6	10	15	-	-	15
4	Демократичне суспільство та його цінності	16	-	6	10	20	-	-	20
5	Світ інформації, масмедіа та медіаграмотність	14	-	6	8	16	-	-	16
6	Взаємодія громадян і держави в досягненні суспільного добробуту	12	-	4	8	20	-	4	16
7	Україна, Європа, світ	20	-	4	16	20	-	4	16
Всього кількість годин на вивчення дисципліни		**120**	**-**	**40**	**80**	**120**	**-**	**8**	**112**

3.ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ заняття	Тема заняття	**Кількість годин**	
		денна форма	заочна форма
1.	Вступ. Що таке ідентичність. Що означає бути громадянином/громадянкою України.	2	-
2,3	Соціалізація. Ціннісні орієнтири. Суспільні цінності та пріоритети в умовах війни.	4	-

4	Зв’язок існує між людською гідністю та правами людини. Історія прав людини.	2	-
5	Права людини. Дотримання та забезпечення прав людини.	2	
6,7	Права дітей та їх захист. Механізми захисту прав людини.	4	
8	Що таке суспільство та як воно виражає себе через культуру. У чому суть багатокультурності.	2	
9	Як розпізнати стереотипи і протистояти дискримінації?	2	
10	Сутність та особливості комунікації у житті людини та громадянина. Чому невербальна комунікація є важливою в соціокультурному просторі.	2	
11	Як демократичні процедури забезпечують народовладдя у демократичній державі.	2	-
12	Політичні партії та громадські організації у розвитку демократії. Громадянське суспільство та його роль у правовій державі.	2	-
13	Умови та форми активної громадянської участі у житті суспільства. Роль громади в житті людини, суспільства і держави.	2	-
14	Мас-медіа та їх вплив на людину і суспільство. Медіа і демократія. Права і відповідальність медіа.	2	-
15	Медіаринок і медіавласність. Як медіа маніпулюють аудиторіями. Як медіа провокують конфлікти.	2	-
16	Для чого існують стандарти подання інформації. Медіаграмотність.	2	-
17	Економіка та її суть. Ринковий попит та ринкова пропозиція	2	2
18	Податки. Домашнє господарство як власник і споживач. Ринок праці. Як корупція позбавляє нас можливостей.	2	2
19	Україна на міжнародній арені.	2	2
20	Європейський вектор розвитку України.Міжнародний вимір війни.	2	2
Усього практичних занять		**40**	**8**

САМОСТІЙНА РОБОТА

Назва теми, зміст завдання для самостійної роботи	**Кількість годин**		**Рекомендовані джерела**
	денна форма	**заочна форма**	
1. Особистість та її ідентичність 1. Ідентичність у добу глобалізації: загроза чи нові можливості.	12		1,2,9

2. Громадянський вимір української ідентичності. 3. Соціальні норми та соціальні ролі. 4. Цінності та як їх обирати й оберігати. 5. На шляху становлення та самореалізації особистості.		14	
2. Права і свободи людини 1. Взаємовідносини «Людина-держава». 2. Конвеція ООН про права дитини. 3. Обмеження прав людини. Порушення прав людини. 4. Міжнародні та європейські механізми захисту прав людини. 5. Вчимося захищати свої права.	16	15	1, 2, 9
3. Людина в соціокультурному просторі 1. Стереотипи й упередження та шляхи їх подолання? 2. Протидія дискримінації 3. Соціальна інклюзія — індикатор рівня демократії у суспільстві. 4. Як виглядає процес комунікації? 5. Суть та особливості невербальної комунікації.	10	15	7, 8, 9
4. Демократичне суспільство та його цінності. 1. Умови здійснення народовладдя в Україні. 2. Принципи виборчого права. 3. Що таке політична партія і яким є правовий статус політичних партій в Україні? 4. Що таке громадянське суспільство. Якими є його ознаки та функції. 5. Роль громади в житті людини, суспільства, держави.	10	20	1, 2, 3, 4, 5
5. Світ інформації, масмедіа та медіаграмотність. 1. Реклама та її аудиторія. 2. Медіавласність. 3. Що таке «мова ворожнечі». 4. Як пропаганда створює образ «чужого» / «іншого» в історії та сучасності. 5. Кіберзлочинність. 6. Права людини / дитини в Інтернеті.	8	16	1, 9, 8
6. Взаємодія громадян і держави в досягненні суспільного добробуту. 1. Ресурси домогосподарств. Доходи домогосподарств.	8	16	2, 5

2. Відповідальність підприємця. 3. Корупційні ризики та протидія корупції.			
7. Україна, Європа, світ. 1. Цілі та цінності ЄС. 2. Роль Угоди про асоціацію Україна — ЄС. 3. Перспективи європейського членства України.	16	16	8, 9
Всього годин самостійної роботи	**80**	**112**	

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Громадянський вимір української ідентичності та особливості її формування.
2. Особистісний та соціальний рівні ідентичності: сутність та відмінності.
3. Вплив глобалізації на трансформацію особистісної та національної ідентичності.
4. Етапи соціалізації особистості, її інститути та роль сім'ї у цьому процесі.
5. Суспільні цінності, ціннісні орієнтири та їхня роль у період воєнного стану.
6. Вплив молодіжних субкультур на соціалізацію та формування світогляду молоді.
7. Взаємозв'язок між людською гідністю та основоположними правами людини.
8. Історичний розвиток концепції прав людини та внесок видатних борців за права людини.
9. Основні властивості прав людини: універсальність, індивідуальність та рівність.
10. Класифікація прав і свобод людини та сучасні тенденції їхнього розвитку.
11. Взаємовідносини «людина — держава»: зобов'язання держави щодо захисту прав людини та обов'язки громадянина.
12. Конвенція ООН про права дитини та особливості забезпечення прав дитини.
13. Механізми захисту прав людини: національний рівень та інституції в Україні.
14. Міжнародні та європейські механізми захисту прав і свобод людини.
15. Роль інститутів громадянського суспільства у захисті та моніторингу прав людини.
16. Суспільство як система соціальної взаємодії та феномен культури.
17. Багатокультурність сучасної України та способи організації культурної багатоманітності.
18. Стереотипи й упередження: причини виникнення та шляхи подолання.
19. Види дискримінації та правові й соціальні механізми протидії їй.
20. Ціннісна сутність толерантності та соціальна інклюзія як індикатор демократії.
21. Вербальна та невербальна комунікація в соціокультурному просторі.
22. Поняття та цінність демократії: умови її стабільного функціонування.
23. Принципи виборчого права та реалізація народовладдя в Україні.
24. Взаємодія більшості та меншості під час прийняття рішень у демократичному суспільстві.

25. Політичні партії: правовий статус та вплив на функціонування демократичної системи.
26. Громадські організації та об’єднання: їхня роль у суспільно-політичному житті України.
27. Поняття громадянського суспільства, його основні ознаки, функції та роль правової держави.
28. Форми активної громадянської участі та соціальна відповідальність демократичного громадянина.
29. Територіальна громада та її роль у житті людини, суспільства і держави.
30. Роль та вплив масмедіа в демократичному суспільстві: медіа як «четверта гілка влади».
31. Свобода слова, її межі, поняття цензури та самоцензури в медіапросторі.
32. Права журналістів, відповідальність медіа та забезпечення права на доступ до публічної інформації.
33. Медіавласність, маніпулювання «порядком денним» та явище «джинси».
34. Пропаганда, мова ворожнечі та конструювання образу «чужого» в медіа.
35. Фейки та дезінформація: стандарти подання інформації та методи їх верифікації.
36. Техніки критичного мислення та підходи до аналізу джерел інформації (факт vs думка).
37. Цифрова ідентичність у соціальних мережах, кібербезпека та захист прав людини в Інтернеті.
38. Суб'єкти економічних відносин та задоволення потреб в умовах обмеженості ресурсів.
39. Концепція сталого розвитку та екологічні наслідки сучасного виробництва.
40. Принципи ринкової економіки: взаємодія попиту, пропозиції та ціноутворення.
41. Значення конкуренції для встановлення ринкової рівноваги, її переваги та недоліки.
42. Податкова система України: види податків та їх використання на потреби суспільства.
43. Домогосподарство як споживач: джерела доходів, витрати та принципи планування сімейного бюджету.
44. Сутність підприємництва: права, обов'язки, ризики та соціальна відповідальність бізнесу.
45. Ринок праці: визначення рівня оплати праці та актуальні проблеми зайнятості.
46. Сутність корупції, корупційні ризики та шляхи протидії корупції в суспільстві.
47. Економіко-географічне положення України та її місце на міжнародній арені.
48. Глобалізаційні процеси: вплив на суспільство, міжнародне право та міжнародне гуманітарне право.
49. Система міжнародної безпеки, роль ООН та загрози глобального тероризму.
50. Європейський вектор розвитку України: цілі та цінності ЄС, Угода про асоціацію та перспективи членства.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр

2. Конвенція про права дитини : Міжнародний документ ООН від 20 листоп. 1989 р. (ратифіковано Постановою ВР України від 27 лют. 1991 р. № 789-XII). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
3. Хартія основних прав Європейського Союзу : Міжнародний документ від 07 груд. 2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524
4. Громадянське суспільство в Україні: сучасні виклики та перспективи розвитку : монографія / за заг. ред. О. А. Корнієвського. Київ : НІСД, 2023. 216 с.
5. Демократія та громадянське суспільство в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови України : навч. посіб. / за ред. В. М. Ліпкана. Київ : АртЕк, 2024. 312 с.
6. Права людини та громадянська активність у фаховій передвищій освіті : навч.-метод. посіб. / наук. ред. Т. В. Мелещенко. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2022. 248 с.
7. Медіаграмотність та критичне мислення в інформаційному суспільстві : навч. посіб. / за ред. В. Ф. Іванова. Київ : Академія Української Преси, 2023. 195 с.

Додаткова література

1. Барановська В. М., Колісник О. В. Основи політології та теорія громадянського суспільства : навч. посіб. Київ : Каравела, 2022. 260 с.
2. Мартинюк Р. С. Конституційне право України : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 480 с.
3. Політологія та громадянська освіта : підручник / за ред. М. І. Миколишина. Львів : Новий Світ-2000, 2023. 340 с.
4. Права людини у сфері бізнесу та сталого розвитку: український та європейський досвід : монографія / за ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2022. 288 с.
5. Фінансова грамотність та підприємництво для студентської молоді : навч. посіб. / за ред. Т. С. Смовженко. Київ : Нац. банк України, 2023. 210 с.
6. Чорна В. О. Інформаційна безпека та протидія дезінформації в умовах гібридної агресії. *Суспільно-політичні науки*. 2024. № 2. С. 45–52.

Електронні інформаційні ресурси

1. Законодавство України : офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua
2. Офіційний вебпортал Парламенту України (Верховна Рада України). URL: https://www.rada.gov.ua
3. Урядовий портал : єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. URL: https://www.kmu.gov.ua
4. Судова влада України : офіційний вебпортал. URL: https://court.gov.ua
5. Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД) : офіційний сайт. URL: https://niss.gov.ua
6. Дія.Освіта : національна едукаційна платформа (курси з цифрової грамотності та громадянських компетенцій). URL: https://osvita.diia.gov.ua
7. Платформа масових відкритих онлайн-курсів Prometheus (розділи «Громадянська освіта», «Медіаграмотність», «Права людини»). URL: https://prometheus.org.ua
8. Національна платформа з медіаграмотності Міністерства культури та стратегічних комунікацій України. URL: https://filter.mkip.gov.ua
9. Івано-Франківська обласна державна (військова) адміністрація : офіційний вебсайт. URL: https://www.if.gov.ua
10. Івано-Франківська міська рада : офіційний сайт. URL: https://www.mrada.if.ua